

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

การวิจัยเรื่องแนวทางส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุในภาคกลาง มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย 4 ประการคือ

- 1) เพื่อศึกษาสภาพการรับรู้และข้อมูลข่าวสารของผู้สูงอายุในปัจจุบัน
- 2) เพื่อศึกษาความต้องการของผู้สูงอายุต่อประเภทของความรู้และข้อมูล ข่าวสารวิธีการและแนวทางที่จะทำให้ผู้สูงอายุได้รับความรู้ ข้อมูลข่าวสารอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต
- 3) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของบุคลากรของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อแนวทางที่จะช่วยให้ผู้สูงอายุได้รับความรู้และข้อมูลข่าวสารอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตหรือได้รับการเรียนรู้ตลอดชีวิต
- 4) เพื่อเสนอแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตแก่ผู้สูงอายุ

การดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยดังนี้คือ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรสำหรับการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยบุคคล 4 กลุ่ม ผู้วิจัยทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่มดังนี้

ผู้วิจัยสุ่มอย่างง่ายโดยการจับสลากจังหวัดในภาคกลางมา 5 จังหวัด จากแต่ละจังหวัดสุ่มอย่างง่ายโดยจับสลากอำเภอมาจังหวัดละ 2 อำเภอ และแต่ละอำเภอสุ่มตำบลมาอำเภอละ 1 ตำบล ดังนั้นใน 5 จังหวัดได้พื้นที่ศึกษา 10 ตำบล (จาก 10 อำเภอ) จากนั้นผู้วิจัยสุ่มกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่มดังนี้

- 1) กลุ่มผู้สูงอายุในแต่ละตำบลสุ่มอย่างง่ายผู้สูงอายุระหว่าง 60-80 ปี จำนวน 40 คน โดยให้จำนวนชายและหญิงใกล้เคียงกัน เพราะฉะนั้นใน 5 จังหวัด (10 ตำบล) ได้กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุ 400 คน
- 2) กลุ่มผู้นำชุมชนและกรรมการชุมชน ในแต่ละตำบลเลือกเจาะจงกำนันผู้ใหญ่บ้านและสุ่มอย่างง่ายกรรมการชุมชน รวม 15 คน ดังนั้น 10 ตำบลได้กลุ่มตัวอย่าง 150 คน
- 3) กลุ่มเจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและ อบต. ในแต่ละอำเภอ เลือกเจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหน่วยงานละ 2 คน 3 หน่วยงานได้ 6 คน และเลือกเจาะจงเจ้าหน้าที่ อบต. จากตำบลที่เป็นพื้นที่ศึกษา 6 คน รวม 1 อำเภอ ได้กลุ่มตัวอย่าง 12 คน ดังนั้น 10 อำเภอหรือ 10 ตำบลได้กลุ่มตัวอย่าง 120 คน
- 4) ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิด้านผู้สูงอายุและผู้เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยเลือกแบบเจาะจง 15 คน เพื่อให้ข้อเสนอแนะต่อแนวทางส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตแก่ผู้สูงอายุที่ได้จากการวิจัย

เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลสำหรับผู้สูงอายุคือ แบบสอบถามหรือแบบสัมภาษณ์ (กรณีผู้สูงอายุที่อ่านเขียนไม่คล่องผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์) เครื่องมือสำหรับผู้นำชุมชนและกรรมการชุมชนคือ แบบสอบถาม และเครื่องมือสำหรับเจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและ อบต. คือ แบบสอบถาม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยประสานขอความร่วมมือจากสำนักงานการศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดและอำเภอซึ่งเป็นพื้นที่ศึกษา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการประสานงานกับตำบล เพื่อเข้าไปเก็บข้อมูลจากผู้สูงอายุ ในช่วงที่ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากผู้สูงอายุในแต่ละตำบล ผู้วิจัยได้ประสานแจกแบบสอบถามแก่ผู้นำชุมชน กรรมการชุมชน เจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและ อบต. ไปด้วย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์โดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์โดยการวิเคราะห์เนื้อหา

การจัดทำและเสนอแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตแก่ผู้สูงอายุ

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่รวบรวมได้ทั้งหมดจากการตอบวัตถุประสงค์การวิจัย ข้อ 1, 2, และ 3 มาวิเคราะห์และสังเคราะห์จัดทำเป็นร่างแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตแก่ผู้สูงอายุ จากนั้นได้จัดสัมมนา 1 วัน โดยเชิญผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องมาพิจารณาให้ความเห็นและข้อเสนอแนะต่อร่างแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ จากนั้นนำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับร่างแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตแก่ผู้สูงอายุให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นเพื่อนำเสนอเป็นผลการวิจัยต่อไป

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยในประเด็นสำคัญสรุปได้ดังนี้

1. สภาพการรับรู้และข้อมูลข่าวสารของผู้สูงอายุในปัจจุบัน เป็นการรับรู้และข้อมูลข่าวสารของผู้สูงอายุและการให้บริการความรู้ข้อมูลข่าวสารแก่ผู้สูงอายุ สรุปได้ดังนี้

1.1 การรับรู้และข้อมูลข่าวสารของผู้สูงอายุซึ่งตอบโดยผู้สูงอายุ เป็นการสอบถามผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่รับข้อมูลข่าวสารทางโทรทัศน์ ความรู้ข่าวสารที่ชอบรับชมเป็นเรื่องของการดูแลสุขภาพ ช่วงเวลาที่สะดวกคือ 6-7 โมงเช้า เกือบทุกบ้านมีโทรทัศน์เป็นของตนเอง ผู้สูงอายุมีโอกาสไปแหล่งความรู้บ้าง เช่น ไปเที่ยวชมรับความรู้จากพิพิธภัณฑ์ เคยไปฟังวิทยากรบรรยายให้ความรู้บ้าง เช่น เรื่องเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพอนามัย ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่เคยเข้าร่วมกับกลุ่มอาชีพในชุมชน ไม่เคยเข้ารับการศึกษานอกระบบในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมการสอนอ่านเขียนเพื่อการรู้หนังสือ

1.2 การให้บริการความรู้ข้อมูลข่าวสารแก่ผู้สูงอายุที่จัดในท้องถิ่น เป็นการสอบถามผู้นำชุมชน (กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน) และกรรมการชุมชนที่ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่จัดให้มีการสอนอ่านเขียนในชุมชน โดยมีผู้สูงอายุเข้าร่วมเป็นบางครั้ง มีการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสามัญในชุมชน แต่ไม่ค่อยมีผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรม มีการจัดฝึกอบรมวิชาชีพในชุมชน มีผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมทำอาหารและขนม แหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ในชุมชนเป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชน มีการเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ในชุมชน โดยมีผู้สูงอายุเข้าร่วมเป็นครั้งคราว วิธีการเผยแพร่ความรู้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน ด้วยการจัดประชุมหมู่บ้าน ข้อมูลข่าวสารที่ใช้เผยแพร่เป็นเรื่องเกี่ยวกับศาสนา และมีการจัดกิจกรรมให้กับผู้สูงอายุโดยตรง

2. ความต้องการของผู้สูงอายุและแนวทางที่ทำให้ผู้สูงอายุได้รับความรู้ข้อมูลข่าวสารอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต เป็นการศึกษาความต้องการและแนวทางส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้รับความรู้หรือเรียนรู้ตลอดชีวิตจากตัวผู้สูงอายุเอง ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เห็นว่าการสอนอ่านเขียนสำหรับผู้สูงอายุมีความจำเป็นมาก ควรจัดกิจกรรมนี้ที่ศาลาวัดในวันเสาร์หรืออาทิตย์วันใดวันหนึ่ง ผู้สูงอายุมีความเห็นว่าการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญเทียบระดับชั้นต่างๆ มีความจำเป็นเช่นเดียวกัน การจัดการเรียนการสอนของ กศน. ควรจัดที่ศาลาวัด โดยจัดในตอนเย็นของวันธรรมดาเป็นบางวัน ควรจัดฝึกอบรมวิชาชีพแก่ผู้สูงอายุให้มากขึ้น วิชาชีพที่สนใจได้แก่การทำอาหารเสริมที่เหมาะสมกับท้องถิ่น ด้านข้อมูลข่าวสารควรให้ความรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์แก่ผู้สูงอายุโดยตรงถ่ายทอดความรู้ข้อมูลข่าวสารให้ผู้สูงอายุควรผ่านทางโทรทัศน์มากที่สุด รองลงมาคือ วิทยุ ผู้สูงอายุชอบฟังวิทยุและดูโทรทัศน์ในช่วงเวลาตี 5 ถึง 6 โมงเช้า และ 5 โมงเย็นถึง 1 ทุ่ม แหล่งเรียนรู้ในชุมชนที่ผู้สูงอายุต้องการ คือ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เพื่อใช้สำหรับฝึกอบรมวิชาชีพต่าง ๆ และจัดการความรู้ให้ผู้สูงอายุได้เรียนรู้ตลอดชีวิต

3. แนวทางส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้รับความรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต เป็นข้อมูลจากผู้นำชุมชนและกรรมการชุมชนและข้อมูลจากเจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและ อบต.

3.1 แนวทางการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตแก่ผู้สูงอายุ (ตามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และกรรมการชุมชน) ผลการวิจัย พบว่า การให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุมีความจำเป็นมากและ มีความจำเป็นมากที่ควรสอนให้ผู้สูงอายุรู้หนังสือ ควรจัดกิจกรรมในชุมชนที่ศาลาวัด ควรสนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้เรียนต่อการศึกษาออกโรงเรียนมากขึ้น โดยจัดที่โรงเรียนในชุมชน ควรจัดฝึกอบรมวิชาชีพแก่ผู้สูงอายุให้มากขึ้น โดยเฉพาะการทำปุ๋ยใช้เองโดยไม่พึ่งปุ๋ยเคมีประเภทความรู้ที่จัด ควรเป็นข้อมูลเกี่ยวกับผู้สูงอายุโดยตรงด้วยวิธีการฝึกอบรม จัดที่ศาลาประชาคม ควรเผยแพร่ความรู้ทางโทรทัศน์ หอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน วิธีการทำให้ผู้สูงอายุได้รับความรู้อย่างต่อเนื่อง ควรมีแผนพัฒนาผู้สูงอายุตำบลและหมู่บ้านเป็นรายปี โดยมีองค์การบริหารส่วนตำบล

(อบต.) เป็นผู้รับผิดชอบดูแลกิจกรรมระดับหมู่บ้านและตำบล กรรมการชมรมผู้สูงอายุควรมาจาก ผู้แทนผู้สูงอายุ และงบประมาณที่ได้ควรมาจาก อบต.

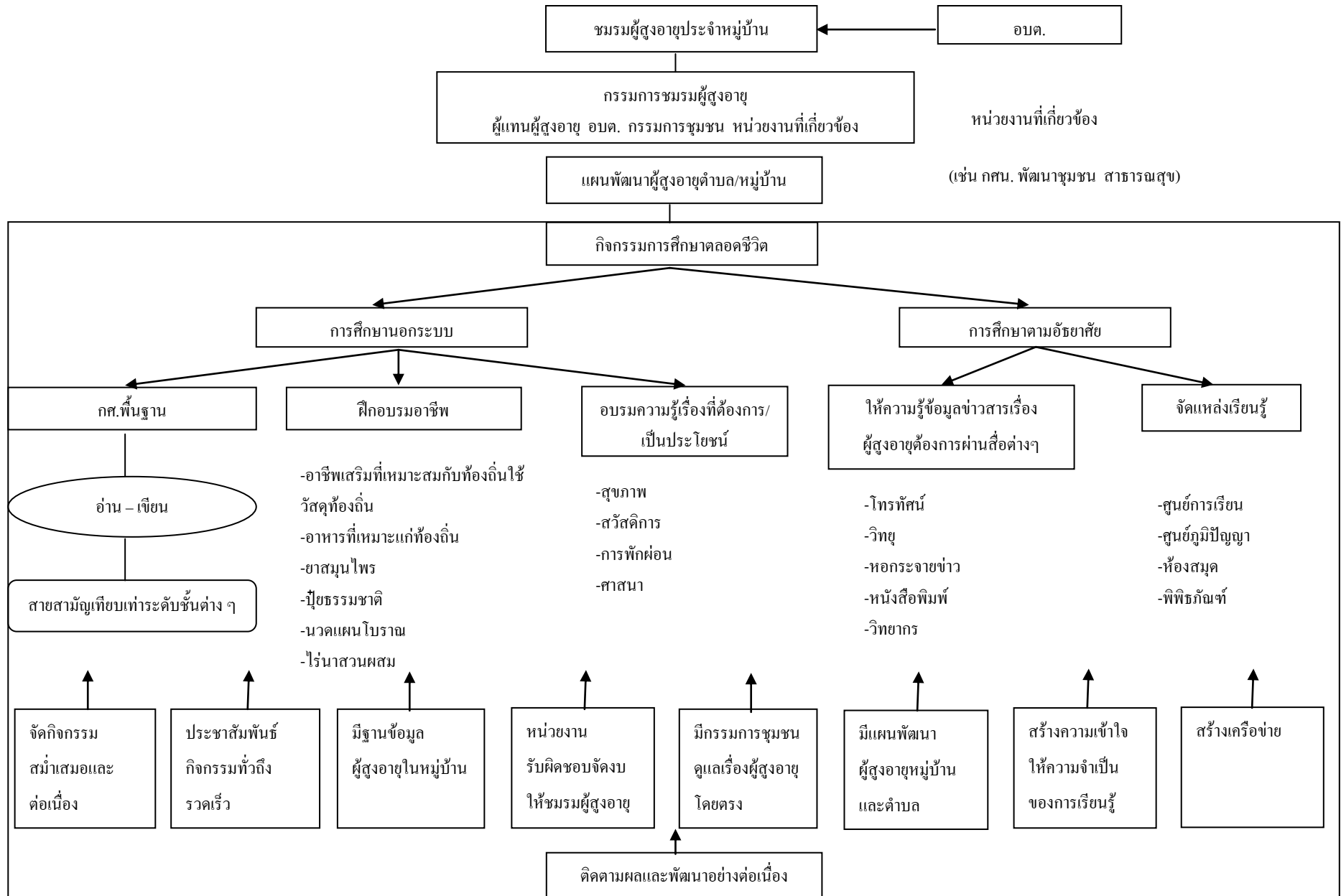
3.2 แนวทางที่จะช่วยให้ผู้สูงอายุได้รับความรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (ตามความคิดเห็น และข้อเสนอแนะของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และเจ้าหน้าที่ อบต.) ผลการวิจัย พบว่า ผู้สูงอายุ จำเป็นต้องได้รับความรู้และข้อมูลข่าวสารมาก การจัดกิจกรรมในชุมชนควรจัดที่ศาลาวัด ควร สนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้เรียนต่อการศึกษาออกโรงเรียนมากขึ้น การจัดฝึกอบรมวิชาชีพแก่ผู้สูงอายุควร จัดให้มาก โดยจัดอบรมการทำปุ๋ยใช้เองโดยไม่พึ่งปุ๋ยเคมี ความรู้ข้อมูลข่าวสารที่จัดให้แก่ผู้สูงอายุ ควรเป็นเรื่องของการดูแลสุขภาพ โดยใช้การศึกษาดูงานของจริง ควรเผยแพร่ความรู้ทางโทรทัศน์ แหล่งเรียนรู้ที่ใช้เผยแพร่ความรู้แก่ผู้สูงอายุ เป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชน วิธีการที่ทำให้ผู้สูงอายุได้รับความรู้อย่างต่อเนื่อง คือจัดให้มีชมรมผู้สูงอายุขึ้นในแต่ละหมู่บ้าน ให้องค์การบริหารส่วนตำบลเป็น หน่วยงานรับผิดชอบดูแลกิจกรรมระดับตำบลและหมู่บ้าน กรรมการชมรมผู้สูงอายุแต่ละหมู่บ้าน ควร มาจากผู้แทนผู้สูงอายุ และงบประมาณที่ใช้ส่งเสริมกิจกรรมผู้สูงอายุ ควรมาจาก อบต.

นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเจ้าหน้าที่ อบต. ยังได้เสนอแนว ทางการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตแก่ผู้สูงอายุ โดยเห็นว่าควรจัดมุมส่งเสริมการอ่านสำหรับผู้สูงอายุ จัด ศูนย์การเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับประชาชนในท้องถิ่น และจัดศูนย์อบรมผู้สูงอายุให้เป็นแหล่งเรียนรู้ ประจำหมู่บ้าน จัดตั้งอาสาสมัครขึ้นในแต่ละชุมชนให้ดูแลรับผิดชอบงานของผู้สูงอายุ หน่วยงานที่ ให้ การสนับสนุนดูแลผู้สูงอายุ ควรแนะนำสิ่งที่ดีที่ไม่เคยมีการปฏิบัติมาแนะนำแก่ผู้สูงอายุ การจัด กิจกรรมควรให้ผู้สูงอายุประทับใจและสนใจเข้าร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง จะทำให้การรับทราบ ข่าวสารเป็นไปอย่างต่อเนื่อง เกิดประโยชน์แก่ผู้สูงอายุอย่างแท้จริง

4. แนวทางส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตแก่ผู้สูงอายุ

ผลจากการนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยตามวัตถุประสงค์ทุกข้อคือ ข้อ 2, 3 และ 4 มา สังเคราะห์จัดทำเป็นร่างแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตแก่ผู้สูงอายุ แล้วนำร่างแนวทางฯ เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 15 ท่าน หลังจากได้รับข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้วผู้วิจัยนำ ข้อเสนอแนะมาปรับร่างแนวทางฯ ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นได้ **แนวทางส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตแก่ ผู้สูงอายุ ดังนี้**

แนวทางส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ

แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งปรับปรุงล่าสุดตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ 15 ท่านแล้ว มีรายละเอียดโดยสรุปจากแผนภูมิดังนี้

1. ควรจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุในแต่ละหมู่บ้าน (ในช่วงแรกอาจเป็นระดับตำบลแล้วค่อยๆ ต่อมาในแต่ละหมู่บ้าน)
2. หน่วยงานหลักที่ควรรับผิดชอบดูแลชมรมผู้สูงอายุ (เช่น การสนับสนุนทุน (วัสดุอุปกรณ์ เจ้าหน้าที่ประสานงาน ฯลฯ) ควรจะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และมีเจ้าหน้าที่ของ อบต. 1 คน เป็นผู้ดูแลชมรมผู้สูงอายุ นอกจากนั้น มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ให้การสนับสนุนเพิ่มเติม เช่น หน่วยงานการศึกษาออกโรงเรียน พัฒนาชุมชน สาธารณสุข เกษตรและอื่นๆ รวมทั้งภาคเอกชนเช่น องค์กร มูลนิธิ สถานประกอบการกลุ่มต่างๆ เป็นต้น
3. มีการจัดตั้งคณะกรรมการชมรมผู้สูงอายุ ประจำตำบลและประจำหมู่บ้าน ซึ่งมีองค์ประกอบคือ ผู้แทนผู้สูงอายุในหมู่บ้าน ผู้แทนกรรมการชุมชน ผู้แทนหน่วยงานภาครัฐและเอกชน รวมทั้งกลุ่มต่างๆ และมีตัวแทนหรือเจ้าหน้าที่ของ อบต. ซึ่งอาจจะทำหน้าที่เป็นเลขานุการ
4. คณะกรรมการชมรมผู้สูงอายุจะทำหน้าที่ในการกำหนดแนวทางในการดำเนินงานของชมรม ช่วยรณรงค์หาทุน ช่วยให้การดำเนินงาน ดำเนินงาน ติดตามผลและให้ข้อเสนอแนะ
5. มีการจัดทำแผนการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุประจำตำบลและประจำหมู่บ้านเป็นแผนรายปี เพื่อให้เป็นกรอบในการดำเนินงานและยื่นของบประมาณสนับสนุนจาก อบต.
6. การดำเนินงานจะมีเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เป็นหลักในที่นี้คือ อบต. มาเป็นเจ้าหน้าที่ประจำและประสานงานจัดกิจกรรม โดยขออาสาสมัครในหมู่บ้านหมุนเวียนกันมาช่วย ซึ่งผู้สูงอายุอาจจะมาเป็นอาสาสมัครด้วย
7. กิจกรรมการศึกษาตลอดชีวิตที่จัดบริการประกอบด้วยกิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

7.1 กิจกรรมการศึกษานอกระบบประกอบด้วยกิจกรรมหลักๆ ต่อไปนี้

7.1.1 การศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐาน ซึ่งจัดกิจกรรมต่อไปนี้คือ

- การสอนอ่าน-เขียนสำหรับผู้ไม่รู้หนังสือหรือลืมนักเรียน
- การศึกษานอกระบบเทียบเท่าระดับประถม มัธยมต้น และมัธยมปลาย

7.1.2 การฝึกอบรมอาชีพตามความต้องการของผู้สูงอายุ ได้แก่

- อาชีพเสริมทักษะแก่ท้องถิ่นและใช้วัสดุท้องถิ่น - อาหารที่เหมาะสมกับท้องถิ่น
- การทำยาสมุนไพร - ปุ๋ยธรรมชาติ - นวดแผนโบราณ
- ไร่นาสวนผสม เป็นต้น

7.1.3 การอบรมให้ความรู้ในเรื่องที่ผู้สูงอายุต้องการและเป็นประโยชน์แก่ผู้สูงอายุ ได้แก่

- เรื่องสุขภาพ - สถิติการสำหรับผู้สูงอายุ - การพักผ่อนที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ
- ศาสนา เป็นต้น

7.2 กิจกรรมศึกษาตามอัธยาศัย กิจกรรมการศึกษาตามอัธยาศัยที่ควรจัดแก่ผู้สูงอายุได้แก่ กิจกรรมต่อไปนี้

7.2.1 จัดเผยแพร่ความรู้ในหัวข้อที่ผู้สูงอายุต้องการและหัวข้อที่จะเป็นประโยชน์แก่ผู้สูงอายุเป็นต้น การดูแลสุขภาพ สถิติการจากรัฐ การป้องกันโรค การพักผ่อน การออกกำลังกาย อาหารเพื่อสุขภาพ ฯลฯ โดยเผยแพร่ความรู้เหล่านี้ผ่านสื่อต่างๆ ที่ผู้สูงอายุชอบเรียงลำดับดังนี้คือ โทรทัศน์ วิทยุ หอกระจายข่าว สื่อบุคคล และหนังสือพิมพ์

7.2.2 จัดตั้งแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

แหล่งเรียนรู้ในชุมชนที่ผู้สูงอายุและผู้เกี่ยวข้องเสนอให้มีในชุมชนจากการวิจัยนี้ได้แก่ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ศูนย์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์

กรรมการผู้สูงอายุในแต่ละตำบล/หมู่บ้านอาจจะพิจารณาถึงความเป็นไปได้ว่าแหล่งการเรียนรู้ประเภทใดที่จะเป็นไปได้มากที่สุดตามชุมชนของเขา

เมื่อจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ประเภทได้แล้ว กิจกรรมที่เสนอมาข้างต้นทั้งหมดทั้งกิจกรรม การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ก็จะนำมาจัดในแหล่งการเรียนรู้ดังกล่าว พร้อมทั้งมีแผนมีตารางการจัดกิจกรรมที่จะประชาสัมพันธ์ให้ผู้สูงอายุได้รู้และมาเข้าร่วมกิจกรรม

8. ปัจจัยที่ทำให้การดำเนินงานจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตประสบผลสำเร็จ ผลจากการวิจัยเสนอปัจจัยต่อไปนี้เป็น 1) การมีหน่วยงานรับผิดชอบโดยตรงและจัดงบประมาณสนับสนุน 2) มีกรรมการดูแลเรื่องผู้สูงอายุโดยตรง 3) มีแผนพัฒนาผู้สูงอายุในหมู่บ้าน 4) สร้างความเข้าใจให้เห็นความจำเป็นของการเรียนรู้ 5) มีฐานข้อมูลผู้สูงอายุในหมู่บ้าน 6) จัดกิจกรรมสม่ำเสมอและต่อเนื่อง 7) ประชาสัมพันธ์กิจกรรมให้ผู้สูงอายุรู้อย่างทั่วถึงและรวดเร็ว 8) สร้างเครือข่ายกับชมรมผู้สูงอายุในพื้นที่อื่นๆ

9. ในการจัดกิจกรรมต้องมีการติดตามผล ประชาสัมพันธ์ผลที่เกิดขึ้นและนำผลจากการติดตามประเมินมาพัฒนากิจกรรมผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1.1 รูปแบบ/แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ในการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตนั้น ควรต้องมีการรวมกลุ่มของผู้สูงอายุ ในลักษณะจัดตั้งเป็นชมรมผู้สูงอายุในแต่ละหมู่บ้าน โดยมี อบต. เป็นหน่วยงานหลักสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรต่างๆ นอกจากนั้นควรมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมทั้งชุมชนร่วมกันสนับสนุนการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุ ควรบริหารจัดการในรูปแบบคณะกรรมการ มีการจัดทำแผนการพัฒนาผู้สูงอายุเป็นรายปีมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องและมีการติดตามผลเพื่อนำมาพัฒนา

สำหรับกิจกรรมการศึกษาที่จัดแก่ผู้สูงอายุควรจัดตั้งศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยกรรมการควรประสานกับหน่วยงานหลักและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนและทำกิจกรรม การศึกษานอกระบบที่ควรจัดแก่ผู้สูงอายุประกอบด้วย การสอนอ่านเขียน การศึกษานอกระบบสายสามัญเทียบระดับต่าง ๆ การฝึกอบรมอาชีพและการอบรมให้ความรู้ที่ผู้สูงอายุต้องการหรือเป็นประโยชน์ ส่วนการศึกษาตามอัธยาศัยประกอบด้วยการเผยแพร่ความรู้ที่เป็นประโยชน์แก่ผู้สูงอายุผ่านสื่อต่างๆ และการจัดให้มีแหล่งการเรียนรู้ประเภทต่างๆ ในหมู่บ้าน/ตำบล นอกจากนั้นผลการวิจัยยังเสนอปัจจัยที่จะช่วยให้การจัดการศึกษาตลอดชีวิตแก่ผู้สูงอายุประสบผลสำเร็จ

ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะให้ อบต. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำแนวทาง/รูปแบบที่ได้จากการวิจัยนี้ไปดำเนินการในหมู่บ้านและตำบลต่าง ๆ โดยควรพิจารณาถึงปัจจัยที่จะทำให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จด้วย

อนึ่งถึงแม้การวิจัยครั้งนี้จะดำเนินการเฉพาะในภาคกลางแต่ผู้วิจัยมีความเชื่อมั่นว่า ผลการวิจัยนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้หรือเป็นแนวทางสำหรับส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตแก่ผู้สูงอายุในภาคอื่นๆ ได้ด้วย

1.2 ข้อเสนอในรายละเอียดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละประเภท

1.2.1 การรับความรู้และข้อมูลข่าวสารของผู้สูงอายุ จะเห็นได้ว่าปัจจุบันข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ มีความสำคัญและจำเป็นสำหรับทุกคน โดยเฉพาะผู้สูงอายุจะต้องได้รับความรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อจะได้นำความรู้มาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง และอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข สำหรับผู้สูงอายุที่อ่านเขียนไม่ได้ หรือที่อ่านเขียนไม่คล่อง จำเป็นต้องสนับสนุนให้รู้หนังสือ อ่านออกเขียนได้และเข้าใจความหมายของประโยคหรือคำที่อ่าน เพื่อนำไปใช้ใน ชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับวัย การให้บริการความรู้ควรจัดขึ้นภายในชุมชนที่ผู้สูงอายุจะเดินทางไปมาได้สะดวก เช่น ศาลาวัด โรงเรียนในชุมชน ศาลาประจำหมู่บ้าน หรือบ้านกำนันหรือผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น ก็จะช่วยให้ผู้สูงอายุได้รับความรู้และข้อมูลข่าวสารสะดวกยิ่งขึ้น ส่วนผู้

ที่อ่านเขียนได้อย่างคล่องแคล่วแล้ว การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เป็นสิ่งจำเป็นมากเช่นกัน เป็นการเพิ่มพูนความรู้ให้ผู้สูงอายุมีความรอบรู้ในสิ่งต่าง ๆ รอบตัว สามารถนำไปถ่ายทอดแก่ลูกหลานได้ เป็นผู้ที่ทรงคุณค่า มีทั้งภูมิรู้และภูมิธรรม ไม่เป็นผู้ที่ล้าสมัย ปฏิสัมพันธ์กับคนต่างวัยได้อย่างกลมกลืน และยังสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีระหว่างคนในครอบครัว และบุคคลอื่นได้อย่างมีความสุข

1.2.2 การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กับผู้สูงอายุ การจัดการศึกษาให้ผู้สูงอายุได้เรียนต่อการศึกษาออกโรงเรียนสายสามัญ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีความรู้สำหรับใช้อ่านเขียนหนังสือ ซึ่งจะไปใช้ประโยชน์ในการรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ รอบตัวที่อยู่ทุกหนทุกแห่งได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว โดยเฉพาะสื่อที่ได้จากการอ่าน จำเป็นต้องรู้หนังสือก่อนจึงจะรู้ได้ สำนักงาน กสณ. ซึ่งรับผิดชอบจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กับผู้ที่ด้อยโอกาส ขาดโอกาสหรือพลาดโอกาสทางการศึกษามาแล้ว ได้มีโอกาสเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และนำความรู้มาพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้ดีขึ้น ผู้รับผิดชอบควรสำรวจความต้องการเรียนของผู้สูงอายุ จัดเตรียมการเรียนการสอนและสถานที่ให้พร้อม โดยคำนึงถึงความสะดวกในการเดินทางของผู้สูงอายุเป็นหลัก เพราะผู้สูงอายุมีสมรรถภาพทางกายที่เสื่อมถอยลง ร่างกายไม่แข็งแรง จึงต้องอำนวยความสะดวกให้มาก การจัดการเรียนก็ควรคำนึงถึงการเรียนรู้ของผู้สูงอายุและความเป็นผู้อาวุโส ผู้สอนต้องมีความรู้เกี่ยวกับการสอนผู้ใหญ่ จึงจะสามารถเข้าใจและถ่ายทอดความรู้ได้ตรงกับความต้องการ ซึ่งจะทำให้การเรียนรู้ของผู้สูงอายุได้รับผลอย่างเต็มที่

1.2.3 การจัดฝึกอบรมวิชาชีพแก่ผู้สูงอายุ หน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดกิจกรรมฝึกอบรมวิชาชีพต่าง ๆ จะต้องเตรียมการไว้เป็นการล่วงหน้า ตั้งแต่การสำรวจความต้องการของผู้สูงอายุในชุมชน เตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ฝึกอบรมเตรียมทำแผนงบประมาณค่าใช้จ่าย จัดหลักสูตรฝึกอบรม จัดเนื้อหาสาระการเรียนรู้ จัดวิทยากรและสถานที่ที่ใช้ศึกษาดูงาน เป็นต้น โดยคำนึงถึงการนำความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรมไปใช้ประกอบอาชีพ โดยเฉพาะอาชีพเสริมที่เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น เช่น การทำยาสมุนไพร การทำอาหารคาวหวาน และการทำไร่นาสวนผสม เป็นต้น อาชีพเหล่านี้เป็นช่องทางเพิ่มรายได้แก่ผู้สูงอายุและช่วยเหลือครอบครัวได้อีกทางหนึ่ง ส่วนประเภทความรู้และข้อมูลข่าวสารที่ควรจัดให้แก่ผู้สูงอายุ จะต้องเกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุโดยตรง ซึ่งผู้สูงอายุสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ทันทีตามความต้องการ ทั้งการดูแลสุขภาพตนเอง การออกกำลังกายหรืออาชีพต่าง ๆ ที่จะนำไปใช้ประโยชน์ได้

1.2.4 การเผยแพร่ความรู้แก่ผู้สูงอายุ หน่วยงานที่รับผิดชอบควรมีการวางแผนทางการถ่ายทอดความรู้ที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้สูงอายุได้เลือกรับความรู้ที่เหมาะสมกับตนเอง การศึกษาดูงานจากแหล่งเรียนรู้จริง เป็นวิธีที่ผู้สูงอายุสามารถนำความรู้มาปรับใช้ให้เหมาะสมกับตนเองได้ทันที การศึกษาดูงานจากของจริงทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจขั้นตอนการดำเนินงานได้อย่างชัดเจน หากมีข้อ

สงสัยสามารถสอบถามปัญหาจากวิทยากรได้โดยตรง นอกจากนี้การเผยแพร่ความรู้ในชุมชนอาจมาจากสื่อวิทยุชุมชน หรือสื่อพื้นบ้านที่ผู้สูงอายุเข้าถึงได้ง่าย หากเป็นการเผยแพร่ความรู้ทั่วไปในภาพรวม ควรเผยแพร่ทางโทรทัศน์เพราะเป็นที่นิยมของผู้สูงอายุอย่างมาก และสะดวกที่ผู้สูงอายุจะรับชมที่บ้านได้พร้อมกับครอบครัว เป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างสมาชิกในครอบครัวได้อีกทางหนึ่งด้วย

1.2.5 การจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ผลจากการวิจัยเสนอให้มีการจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชนในลักษณะต่างๆ เช่น ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ศูนย์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ห้องสมุด หรือพิพิธภัณฑ์ แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเป็นสถานที่ที่จัดกิจกรรมหรือเป็นที่พบปะของผู้สูงอายุและคนในชุมชน เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งที่ควรจัดให้มีไว้ประจำทุกชุมชน ผู้สูงอายุจะได้ใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้เหล่านั้น เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและอาชีพของตนเองและคนในชุมชน เป็นสถานที่รวมกลุ่มใช้พบปะสังสรรค์ หรือจัดเป็นที่ตั้งของชมรมผู้สูงอายุในชุมชน แหล่งเรียนรู้ที่จัดขึ้นในชุมชน ควรเป็นศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนอย่างแท้จริงชุมชนอาจพิจารณาความพร้อมว่าควรจัดแหล่งเรียนรู้ประเภทใดได้ ภายในแหล่งเรียนรู้ควรมีมุมหนังสือคล้ายห้องสมุด มีห้องทำกิจกรรมต่าง ๆ เป็นสถานที่ฝึกอาชีพของชุมชน หรือเป็นสถานที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์สินค้า OTOP ของชุมชน เป็นแหล่งกระจายสินค้าที่ชุมชนผลิตขึ้น และควรจัดหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้านหรือเป็นแหล่งกระจายข่าวให้ผู้สูงอายุได้รับทราบข้อมูลข่าวสารของชุมชนได้ทุกวันและเป็นไปตลอดเวลา การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ควรมีระบบและได้มาตรฐานถูกต้องตามหลักเกณฑ์ เพื่อป้องกันการนำแหล่งเรียนรู้ไปใช้ในทางที่แสวงหาประโยชน์ส่วนตัวของใครกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ซึ่งไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม